

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ЕКОЛОГІЧНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ ТА АУДИТ»

Ступінь освіти	магістр
Освітньо-наукова програма	Ресурсозбереження в гірничо-металургійному комплексі
Тривалість викладання	4-й семестр, 7 чверть
Заняття:	весняний семестр
лекції:	2 години
семінарські заняття:	1 година
Мова викладання	українська

Консультації: за окремим розкладом, погодженим зі здобувачами вищої освіти
Онлайн-консультації: Microsoft Teams – група «Екологічний менеджмент та аудит»

Кафедра, що викладає

Екології та технологій захисту навколишнього середовища

Викладачі:

Борисовська Олена Олександрівна – доцентка, канд. техн. наук, завідувачка кафедри екології та технологій захисту навколишнього середовища

Персональна сторінка

<https://ecology.nmu.org.ua/ua/Personal/Borisovska.php>

E-mail: borysovskaa.o.o@nmu.one

Рудченко Андрій Геннадійович
старший викладач

Персональна сторінка

<http://ecology.nmu.org.ua/ua/Personal/Rudchenko.php>

E-mail:

rudchenko.a.g.@nmu.one

1. Анотація до курсу

Розвиток людського суспільства тісно пов'язаний з навколишнім природним середовищем, тому посилення антропогенного впливу на нього зумовлює необхідність окреслення перспективних цілей для збереження і відновлення територій, екологізації виробництва, раціонального природокористування, збереження довкілля.

Особлива увага в європейських країнах приділяється проблемам управління у сфері охорони і збереження навколишнього середовища.

2. Мета курсу

Мета дисципліни – формування у майбутніх фахівців умінь та компетенцій для забезпечення застосування теоретичних знань та практичних навичок щодо екологічного менеджменту та аудиту.

3. Результати навчання

- Знати поняття та визначення екологічного менеджменту та аудиту
- Знати інструменти реалізації екологічного менеджменту
- Знати правове та інформаційне забезпечення екологічного менеджменту
- Знати концепцію і стратегію сталого розвитку
- Знати систему державного екологічного менеджменту
- Знати інноваційні технології екологічного менеджменту
- Знати методи управління екологічними ризиками

4. Структура курсу

ЛЕКЦІЇ

1. Основні поняття та визначення у системі екологічного менеджменту і аудиту

Поняття, мета та завдання екологічного менеджменту. Екологічний аудит та його завдання. Стандарт ISO 14050 «Управління довкіллям. Словник».

2. Механізми та основні інструменти реалізації екологічного менеджменту

Механізми екологічного менеджменту та його рівні. Інструменти екологічного менеджменту та їх загальна характеристика.

3. Правове та інформаційне забезпечення екологічного менеджменту

Правове забезпечення екологічного менеджменту. Інформаційне забезпечення екологічного менеджменту. Механізм відповідальності суб'єктів екоменеджменту

4. Стандартизація як інструмент екоменеджменту

Поняття та цілі стандартизації. Задачі стандартизації. Види стандартів.

5. Сертифікація як інструмент екоменеджменту

Визначення, об'єкт, суб'єкт та мета сертифікації. Сертифікація продукції та

підприємств

6. Екологічний аудит в системі екологічного менеджменту

Сутність, об'єкти та суб'єкти екоаудиту. Загальні принципи та типи екоаудиту. Послідовність проведення екоаудиту на підприємствах. Права та обов'язки екоаудиторів

7. Концепція та стратегія сталого розвитку.

Сутність та індикатори сталого розвитку. Екологічно орієнтована економіка. Еколого-економічні механізми управління підприємством. Розроблення та становлення національної екологічної стратегії

8. Система державного екологічного менеджменту.

Мета, завдання і функції державного екологічного менеджменту. Органи загального державного управління в екологічній сфері. Організація проведення інспекторських перевірок. Екологічний контроль на державному кордоні. Управління якістю продуктів споживання.

9. Інновації екологічного менеджменту.

Інновації екологічного менеджменту та їх класифікація. Становлення та розвиток екологічного маркетингу. Маркування продукції. Якість життя та екологічний менеджмент.

10. Екологічні ризики.

Сутність і класифікація ризиків. Управління екологічними ризиками. Оцінювання екологічних ризиків.

СЕМІНАРСЬКІ ЗАНЯТТЯ

1. Запровадження стандартів в екологічній галузі в Україні та світі
2. Сертифікація продукції – сучасний досвід розвинутих країн
3. Екологічний аудит як інструмент реалізації екологічного менеджменту
4. Стратегія сталого розвитку як концепція розвитку людства
5. Інновації в галузі екологічного менеджменту

5. Технічне обладнання та/або програмне забезпечення*

Активованій акаунт університетської пошти (student.i.p.@nmu.one) на Офіс365.

Використовуються інструментальна база випускової кафедри, а також комп'ютерне та мультимедійне обладнання, дистанційна платформа Moodle.

6. Система оцінювання та вимоги

6.1. Навчальні досягнення здобувачів вищої освіти за результатами вивчення курсу оцінюватимуться за шкалою, що наведена нижче:

Рейтингова шкала	Інституційна шкала
90 – 100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

6.2. Здобувачі вищої освіти можуть отримати **підсумкову оцінку** з навчальної дисципліни на підставі поточного оцінювання знань за умови, якщо набрана кількість балів з поточного опитування та самостійної роботи складатиме не менше 60 балів.

Максимальне оцінювання:

Теоретична частина	Практична частина		Разом
	При своєчасному складанні	При несвоєчасному складанні	
75	25	20	100

Теоретична частина оцінюється за результатами опитування, що містить 5 відкритих запитань.

Семінарські заняття оцінюються якістю виконання індивідуального завдання та його презентації.

6.3. Критерії оцінювання підсумкової роботи

Відкриті запитання оцінюються шляхом співставлення з еталонними відповідями. За кожне питання здобувач отримує **15 балів (разом 75 балів)**.

6.4. Критерії оцінювання семінарських занять

За кожне семінарське заняття здобувач вищої освіти може отримати наступну кількість балів:

5 балів: отримано правильну відповідь (згідно з еталоном), використано формулу з поясненням змісту окремих її складових, зазначено одиниці виміру.

4 бали: отримано правильну відповідь з незначними неточностями згідно з еталоном, відсутня формула та/або пояснення змісту окремих складових, або не зазначено одиниці виміру.

3 бали: отримано неправильну відповідь, проте використано формулу з поясненням змісту окремих її складових, зазначено одиниці виміру.

2 бали: отримано неправильну відповідь, проте не використано формулу з поясненням змісту окремих її складових та/або не зазначено одиниці виміру.

1 бал: наведено неправильну відповідь, до якої не надано жодних пояснень.

7. Політика курсу

7.1. Політика щодо академічної доброчесності

Академічна доброчесність здобувачів вищої освіти є важливою умовою для опанування результатами навчання за дисципліною і отримання задовільної оцінки з поточного та підсумкового контролів. Академічна доброчесність базується на засудженні практик списування (виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім

дозволені для використання), плагіату (відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства), фабрикації (вигадування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі). Політика щодо академічної доброчесності регламентується положенням "Положення про систему запобігання та виявлення плагіату у Національному технічному університеті "Дніпровська політехніка".

https://www.nmu.org.ua/ua/content/activity/us_documents/Положення_про_систему_запобігання_та_виявлення_плагіату.pdf

У разі порушення здобувачем вищої освіти академічної доброчесності (списування, плагіат, фабрикація), робота оцінюється незадовільно та має бути виконана повторно. При цьому викладач залишає за собою право змінити тему завдання.

7.2. Комунікаційна політика

Здобувачі вищої освіти повинні мати активовану університетську пошту.

Усі письмові запитання до викладачів стосовно курсу мають надсилатися на університетську електронну пошту.

7.3. Політика щодо перескладання

Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

7.4 Політика щодо оскарження оцінювання

Якщо здобувач вищої освіти не згоден з оцінюванням його знань він може опротестувати виставлену викладачем оцінку у встановленому порядку.

7.5. Відвідування занять

Для здобувачів вищої освіти денної форми відвідування занять є обов'язковим. Поважними причинами для неявки на заняття є хвороба, участь в університетських заходах, академічна мобільність, які необхідно підтверджувати документами. Про відсутність на занятті та причини відсутності здобувач вищої освіти має повідомити викладача або особисто, або через старосту.

За об'єктивних причин (наприклад, міжнародна мобільність) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням з керівником курсу.

8 Рекомендовані джерела інформації

- 1 Лук'янова О. М. Екологічний менеджмент: Конспект лекцій. – Харків: УкрДУЗТ, 2022. – 66 с.
- 2 Пономаренко Є. Г. Екологічний менеджмент і аудит : конспект лекцій для студентів денної та заочної форм навчання освітнього рівня

- «магістр» спеціальності 101 – Екологія / Є. Г. Пономаренко, О. С. Ломакіна ; Харків. нац. унт міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2017. – 64 с.
- 3 Екологічний менеджмент і аудит: навч.-метод. комплекс з навч. дисципліни для студентів 1-го курсу ОС «Магістр», спеціальності «101 Екологія», освітня програма «Екологія та охорона навколишнього середовища» / уклад.: М. В. Газуда. Ужгород: Ужгородський національний університет, 2018. 40 с. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/20692>
- 4 Стратегія сталого розвитку: Підручник / [В.М.Боголюбов, М.О. Клименко, Мельник Л.Г., О.О. Ракоїд]. За редакцією професора В.М.Боголюбова і. – К.: ВЦ НУБІПУ, 2018. – 446 с.
- 5 Аксютіна А.В., Нестерцова-Собакарь О.В., Тропін В.В. та ін. Інтелектуальна власність: навч. посібник [для студ. вищ. навч. закл.] / За заг ред канд. юрид. наук, доц. НестерцовоїСобакарь О.В. – Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2017. – 140 с.

Інформаційні ресурси

1. <http://www.mon.gov.ua> Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України
2. www.irbis-nbuv.gov.ua Наукова періодика України. Бібліотека ім. В. Вернадського
3. Репозиторій НТУ «Дніпровська політехніка» [електроний ресурс], режим доступу: <http://ir.nmu.org.ua/>

Контрольні запитання

1. Поняття екологічного менеджменту
2. Мета екологічного менеджменту
3. Завдання екологічного менеджменту
4. Основні терміни стандарту ISO 14050 «Управління довкіллям. Словник»
5. Визначення екологічного аудиту
6. Завдання екологічного аудиту
7. Механізми екологічного менеджменту
8. Рівні екологічного менеджменту
9. Загальна характеристика інструментів екологічного менеджменту
10. Правове забезпечення екологічного менеджменту.
11. Інформаційне забезпечення екологічного менеджменту.
12. Механізм відповідальності суб'єктів екоменеджменту
13. Поняття та цілі стандартизації.
14. Задачі стандартизації.
15. Види стандартів.

16. Визначення, об'єкт, суб'єкт та мета сертифікації.
17. Сертифікація продукції
18. Сертифікація підприємств
19. Сутність, об'єкти та суб'єкти екоаудиту.
20. Загальні принципи та типи екоаудиту.
21. Послідовність проведення екоаудиту на підприємствах.
22. Права та обов'язки екоаудиторів
23. Сутність та індикатори сталого розвитку.
24. Екологічно орієнтована економіка.
25. Еколого-економічні механізми управління підприємством.
26. Розроблення та становлення національної екологічної стратегії
27. Мета, завдання і функції державного екологічного менеджменту.
28. Органи загального державного управління в екологічній сфері.
29. Організація проведення інспекторських перевірок.
30. Екологічний контроль на державному кордоні.
31. Управління якістю продуктів споживання.
32. Інновації екологічного менеджменту та їх класифікація.
33. Становлення та розвиток екологічного маркетингу.
34. Маркування продукції.
35. Якість життя та екологічний менеджмент.
36. Сутність і класифікація ризиків.
37. Управління екологічними ризиками.
38. Оцінювання екологічних ризиків.